

हरियाणा विद्यालय शिक्षा बोर्ड

पाठ्यक्रमस्य अङ्कानां च अध्यायवारविभागः (2026-27)

श्रेणी: - नवमी

विषयः - संस्कृतम्

कोडः - 49

सामान्यनिर्देशाः :-

1. सम्पूर्णपाठ्यक्रमस्य आधारे एका वार्षिकी परीक्षा भविष्यति।
2. वार्षिकी परीक्षा 80 अङ्कानां भविष्यति एवञ्च आन्तरिकं मूल्याङ्कनं 20 अङ्कानां भविष्यति।
3. आन्तरिकमूल्याङ्कनस्य कृते निम्नानुसारम् आवधिकं मूल्याङ्कनं भविष्यति :-
 - (i) **6 अङ्कानां कृते** - द्वयोः सैट (SAT) इत्यनयोः पूर्वबोर्डपरीक्षाणाञ्च आयोजनं भविष्यति। तासु परीक्षासु अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने 4+2=06 अङ्कानां भाराङ्को भविष्यति।
 - (ii) **2 अङ्कयोः कृते** - एका अर्द्धवार्षिकी परीक्षा भविष्यति। यस्याः अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने 2 अङ्कयोः भाराङ्को भविष्यति।
 - (iii) **2 अङ्कयोः कृते** - शिक्षकाः कक्षा-कक्षयोः सहभागितायाः (CRP) कृते मूल्याङ्कनं करिष्यन्ति एवञ्च अधिकतमौ द्वौ अङ्कौ अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने दास्यन्ति।
 - (iv) **5 अङ्कानां कृते** - छात्राः परियोजनाकार्यं करिष्यन्ति। यस्य अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने 05 अङ्कानां भाराङ्को भविष्यति।
 - (v) **5 अङ्कानां कृते** - छात्राणाम् उपस्थितेः अनुसारेण अधिकतमाः 05 अङ्काः प्रदीयन्ते :-

75% तः	80% पर्यन्तम्	= 01 अङ्कः
80% तः उपरि	85% पर्यन्तम्	= 02 अङ्कौ
85% तः उपरि	90% पर्यन्तम्	= 03 अङ्काः
90% तः उपरि	95% पर्यन्तम्	= 04 अङ्काः
95% तः उपरि		= 05 अङ्काः

सप्तमः पाठः - सिकता सेतुः

पाठपरिचयः, गद्यवाचनस्य अभ्यासः, गद्यांशस्य सरलार्थज्ञानम्, पात्ररूपे नाट्याभिनयेन च पाठस्य संवादशैल्याम् अभ्यासः, पाठाधारित प्रश्नोत्तराणाम् एकपदेन पूर्णवाक्येन च अभ्यासः। प्रश्ननिर्माणम्। पाठे आगतानां समासानां सर्वनामपदानाम् च प्रयोगस्य ज्ञानम्। उपपदविभक्तेः ज्ञानम्। कर्तृपदानां क्रियापदानाञ्च ज्ञानप्रदानम्। पाठान्तर्गत-अभ्यासकार्यम्।

अष्टमः पाठः - जटायोः शौर्यम्

पाठपरिचयः, श्लोकानां सस्वरगायनम्, श्लोकार्थानां ज्ञानम्, श्लोकानां भावार्थबोधनम्। अन्वयस्य ज्ञानप्रदानम्। श्लोकाधारितप्रश्नोत्तराणाम् अभ्यासः। पाठे आगतानां प्रत्ययानां सन्धि-सन्धिविच्छेदपदानां विशेषण-विशेष्यपदानां ज्ञानम्। पर्यायपदानां विलोमपदानां ज्ञानम्। द्विगुसमासज्ञानम्। पाठान्तर्गत-अभ्यासकार्यम्।

नवमः पाठः - पर्यावरणम्

निबन्धपरिचयः, गद्यवाचनस्य अभ्यासः, गद्यांशस्य सरलार्थज्ञानम्, गद्यांशाधारितप्रश्नोत्तराणाम् अभ्यासः, प्रश्ननिर्माणस्य अभ्यासः। पाठे आगतानां समस्तपदानां विग्रहपदानां प्रत्ययानां वचनानाम् उपसर्गाणां च ज्ञानम्। कर्तृपदानां क्रियापदानाञ्च ज्ञानप्रदानम्। पाठान्तर्गत-अभ्यासकार्यम्।

दशमः पाठः - वाङ्मनः प्राणस्वरूपम्

पाठपरिचयः, गद्यवाचनस्य अभ्यासः, गद्यांशस्य सरलार्थज्ञानम्, गद्यांशाधारितप्रश्नोत्तराणाम् अभ्यासः, प्रश्ननिर्माणस्य अभ्यासः। धातुरूपाणां ज्ञानम्। सन्धि-सन्धिविच्छेदपदानाम् अभ्यासः। विलोमपदानां प्रत्ययानाञ्च ज्ञानप्रदानम्। कर्तृपदानां क्रियापदानाञ्च ज्ञानप्रदानम्। पाठान्तर्गत-अभ्यासकार्यम्।

अगस्त	शेमुषी भाग-1 अभ्यासाधारितं व्याकरणम्	चतुर्थः पाठः - सूक्तिमौक्तिकम् पञ्चमः पाठः - भ्रान्तो बालः धातुरूपाणि (आत्मनेपदी) - सेव्, लभ् शब्दरूपाणि - इकारान्तस्त्रीलिङ्गः - मति ईकारान्तस्त्रीलिङ्गः - नदी सन्धिः - विसर्गसन्धिः संख्या - 75-100 पर्यन्तम् कारकम् - कर्ता, कर्म प्रत्ययः (कृदन्त) - शतृ, शानच्	4 4 2 2 2 1 1 2	1 1
सितम्बर	रचनात्मककार्यम्	पठितापठितावबोधनम् चित्राधारितरिक्तस्थानपूर्तिः प्रार्थनापत्राधारितरिक्तस्थानपूर्तिः शब्दरूपाणि - किम् (त्रिषु लिङ्गेषु) घटिकां दृष्ट्वा समयस्य लेखनम् अर्द्धवार्षिकी परीक्षा	3 3 3 2 1	
अक्तूबर	शेमुषी भाग-1 अभ्यासाधारितं व्याकरणम्	षष्ठः पाठः - लौहतुला सप्तमः पाठः - सिकतासेतुः सन्धिः - व्यञ्जनसन्धिः समासः - अव्ययीभावसमासः, तत्पुरुषसमासः उपसर्गावबोधनम् प्रत्ययः - त्व, तल् (तद्धित), टाप्, डीप् (स्त्री) उपपदविभक्तिः	4 4 3 2 1 3 2	
नवम्बर	शेमुषी भाग-1 अभ्यासाधारितं व्याकरणम्	पुनरावृत्तिः कार्यम् अष्टमः पाठः - जटायोः शौर्यम् प्रत्ययः - तव्यत्, अनीयर् समासः - द्वन्द्वसमासः, द्विगुसमासः कारकम् - करणम्, सम्प्रदानम् उपपदविभक्तिः शब्दरूपाणि - गच्छत्	4 2 2 2 2 1	7 1
दिसम्बर	शेमुषी भाग-1 अभ्यासाधारितं व्याकरणम्	नवमः पाठः - पर्यावरणम् दशमः पाठः - वाङ्मनः प्राणस्वरूपम् सन्धिः - पुनरावृत्तिकार्यम् कारकम् - अपादानम्, सम्बन्धम्, अधिकरणम् शब्दरूपाणि - अस्मद्, युष्मद् समासः - कर्मधारयसमासः, बहुव्रीहिसमासः प्रत्ययः - मतुप्, वतुप्	4 4 2 3 2 2 1	1 1

जनवरी	शेमुषी भाग-1 रचनात्मककार्यम्	पाठानां पुनरावृत्तिकार्यम् घटिकां दृष्ट्वा समयस्य लेखनम् पठित-अवबोधनस्य पुनरावृत्तिकार्यम्		9 1 2
फरवरी	शेमुषी भाग-1 रचनात्मककार्यम्	पुनरावृत्तिकार्यम् पठितापठितावबोधनम् चित्राधारितरिक्तस्थानपूर्ति: प्रार्थनापत्राधारितरिक्तस्थानपूर्ति:	12	8
मार्च		वार्षिकी परीक्षा		

विशेषकथनम् -

- विषयशिक्षकेभ्यः मन्तव्यो दीयते यत् ते छात्राणां शब्दावल्याः अवधारणायाश्च स्पष्टतां वर्धनाय अध्यायेषु प्रयुक्तायाः शब्दावल्याः परिभाषात्मकशब्दानां टिप्पणीपुस्तिकां सज्जीकरणाय च निर्देशितं कुर्युः ।

निर्धारितपुस्तकम् :-

- शेमुषी भाग-1 नवमीकक्षायाः कृते पाठ्यपुस्तकम् - BSEH प्रकाशनम्

प्रश्नपत्रस्य प्रारूपम् (2026-27)

श्रेणी: - नवमी

विषय: - संस्कृतम्

कोड: - 49

काल: - त्रयः होराः

प्रश्नानां प्रकारः	अङ्काः	संख्या	विवरणम्	पूर्णाङ्काः
वस्तुनिष्ठप्रश्नाः	1	1	17 बहुविकल्पीयाः प्रश्नाः पाठाधारित-अभ्यासात् 3 बहुविकल्पीयाः प्रश्नाः अपठितगद्यांशतः	20
अतिलघूत्तरात्मकप्रश्नाः	1	11	17 रिक्तस्थानपूर्तेः प्रश्नाः 16 एकपदेन उत्तरत प्रश्नाः 5 पूर्णवाक्येन उत्तरत प्रश्नाः	38
लघूत्तरात्मकप्रश्नाः	2	3	3 पूर्णवाक्येन उत्तरत प्रश्नाः सन्धि-समास-कारकतः 2 पूर्णवाक्येन उत्तरत प्रश्नाः अपठितगद्यांशतः	10
दीर्घ-उत्तरात्मकप्रश्नाः	4	3	1 कण्ठस्थश्लोकः 2 सप्रसङ्गव्याख्यात्मकप्रश्नाः	12
योगः		18		80

दक्षता	प्रतिशतः	अङ्काः
ज्ञानम्	40	32
बोधः	30	24
अनुप्रयोगः	20	16
कौशलम्	10	8
योगः		80